ИЗВЕСТИЯ НА МУЗЕИТЕ В ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
REPORTS OF THE MUSEUMS IN SOUTH BULGARIA

1975, том I, с. 29—38
1975, vol. I, p. 29—38

Постьпила на 20. III. 1975
Enlisted on 20. III. 1975

РАЗКОПКИ НА СЕЛИЩНАТА КАМШИКОВА МОГИЛА ПРИ С. КАЛОЯНОВО

ПЕТЪР ДЕТЕВ

EXCAVATIONS OF THE PREHISTORICAL SETTLEMENT „KAMSHIKOVA MOGILLA“ AT THE VILLAGE OF KALOYANOVO

PETER DETEV

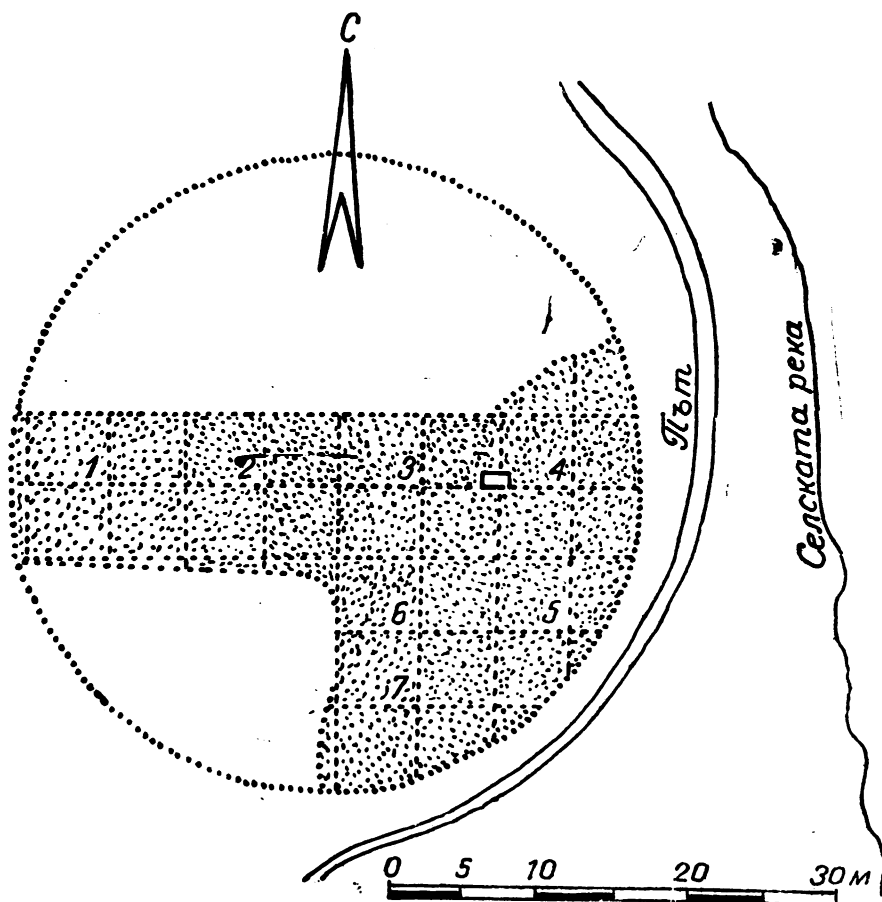
ABSTRACT. The report briefly dwells on the results from saving excavations of «Kamshikova mogilla» settlement at Kaloyanovo in Plovdiv district. On the basis of the prehistorical material discovered it was found out that the dwelling had appeared and existed about the end of the middle neolit. It had been destroyed by a flood of the Village river and a settlement re-appeared on the same place in the Iron Age (VI—III c. B. C.). In the period of Roman rule a Thracian burial mound had been built in the northwestern part of the dwelling.

През ноември 1969 г. проведохме спасителни разкопки на селищната Камшикова могила при с. Калояново, Пловдивски окръг. Това селище е открито през 1946 г.[1]. Намира се на 1 км източно от селото. Възникнало е до левия бряг на Селската река. Има диаметър при основата 40 м и височина 2 м. През 1957 г. то е разкопано от калояновци за пръстта му, която била използвана за торене на парниците на стопанската зеленчукова градина. Имаше опасност напълно да се заличи мястото на селището, без да остане от него никаква следа, тъй като управата на селското стопанство беше решила да заравни с булдозер мястото му, за да го превърне в обработваема земя. Това стана причина да доразкопаем незначителните останки от него, за да се установи времето, когато е възникнало и съществувало селището. По време на разкопките се оказа, че селището възникнало към края на средния неолит. Среднонеолитният културен пласт се състои от 3 слоя и достига на височина 1,20 м. Над него следваше чакълесто-песъчлив слой, дебел 0,15 м, а над него — до 2 м височина, се издигаше пласт, наситен с младохалщатски материали. Изкопите, които направихме по средата на селището с посока изток—запад на ширина 10 м и дълбочина на места до 1 м, а така също и в северозападния сектор на селището

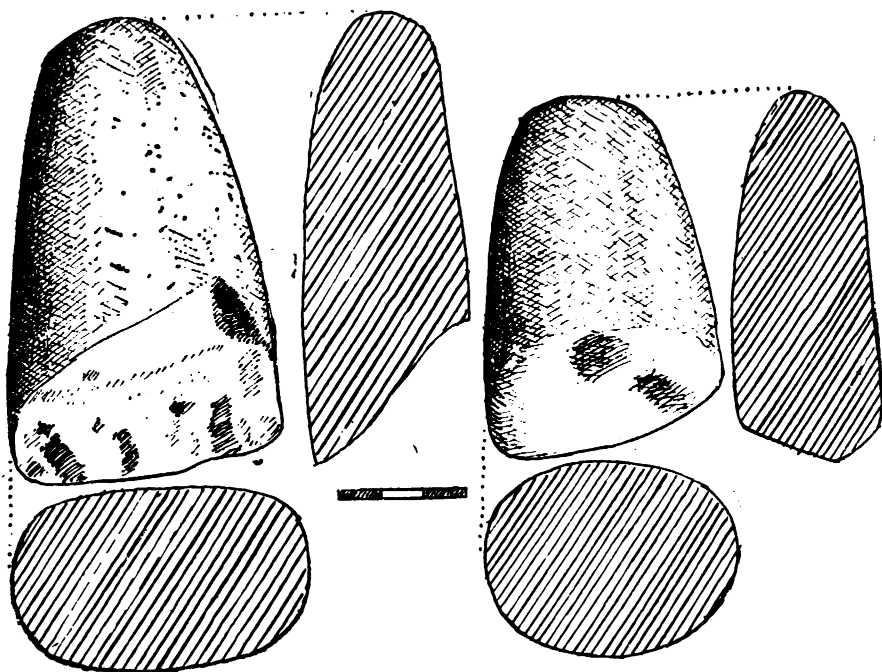
(обр. 1), ни убедиха, че то е съществувало няколко столетия в края на средния неолит. След това среднонеолитното селище било наводнено, вследствие на което над него се образувал чакълесто-песъчлив слой.

През младохалщатската епоха на това място за втори път възниква и съществува селище. Това се установява от материалите, които изкопахме.

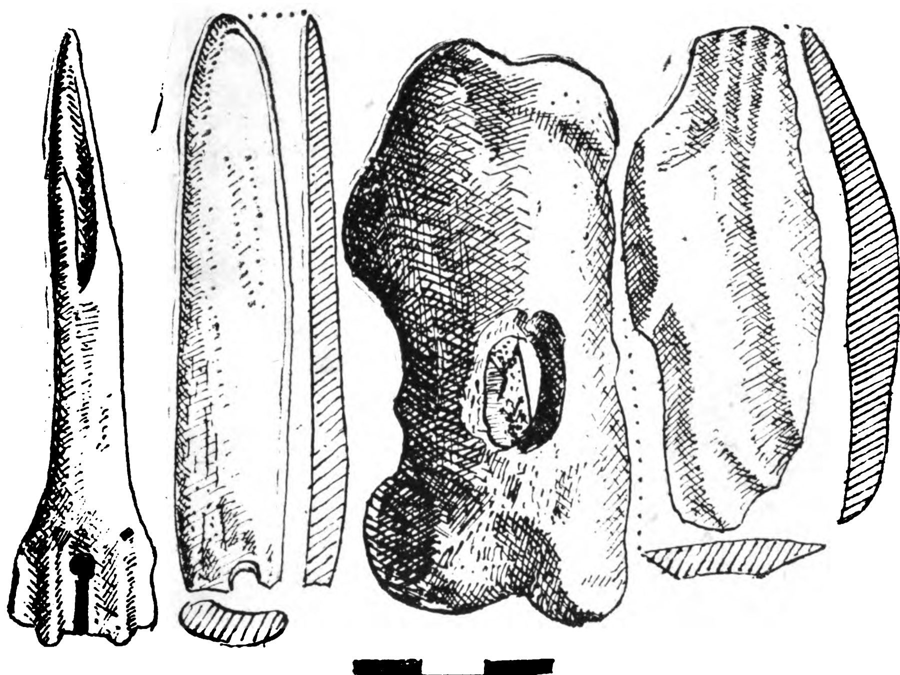
Характерни за среднонеолитната култура в неолитното селище са калъпестият тип каменни оръдия, направени от тъмнопепеляви скали (обр. 2), кремъчни оръдия (обр. 3, 4), хромели, каменни бойни топки, едно шило (обр. 3,[1]) игла (обр. 3,[2]) и пищялка (обр. 3,[3]), направени от кости, 17 глинени прешлена, 6 глинени тежести с пашкулоподобна форма, много фрагменти от фино изработени, добре изпечени и излъскани глинени съдове, рисувани с бяла боя (обр. 4,[1]), части от червени глинени съдове със сферични тела (обр. 4,[2]), култови трикраки масички (обр. 4,[3]), груби глинени съдове с керемиденочервен цвят и крушовидни тела, разлати глинени съдове с канелюрени украси (обр. 4,[4]) и други предмети. Съдо-

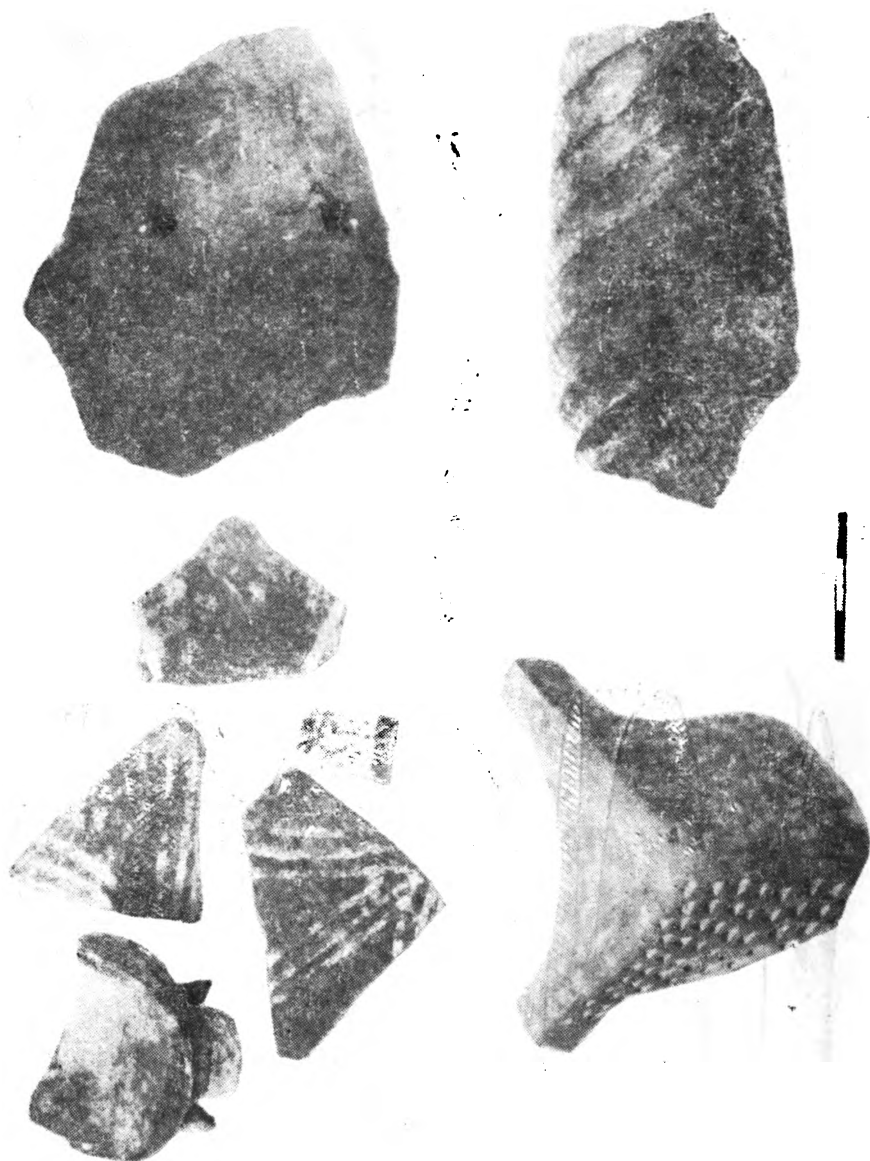
Обр. 1. Скица на могилата с разкопаното място
Fig. 1. Esquisse du tell

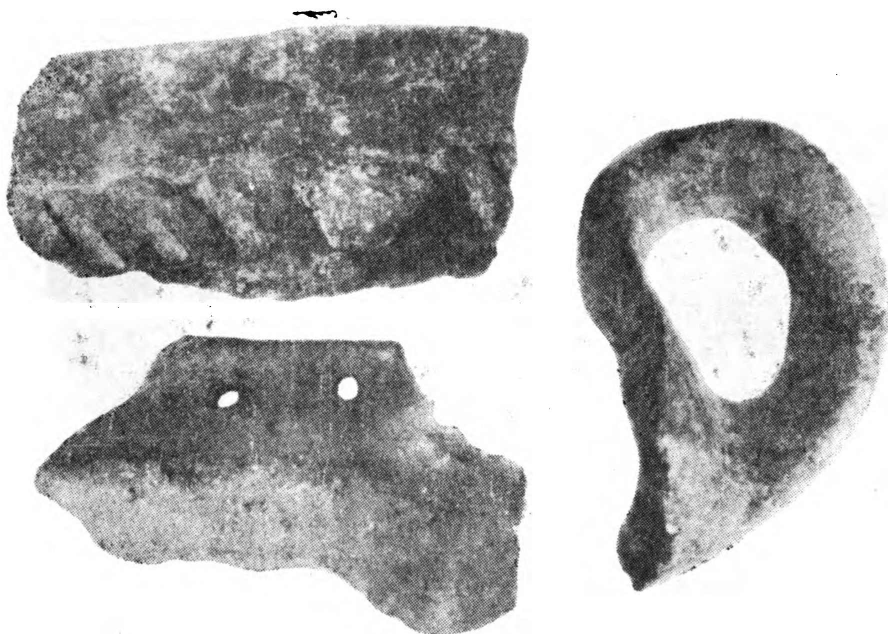
Обр. 2. Части от каменни оръдия
Fig. 2. Pièces d'outils en pierre

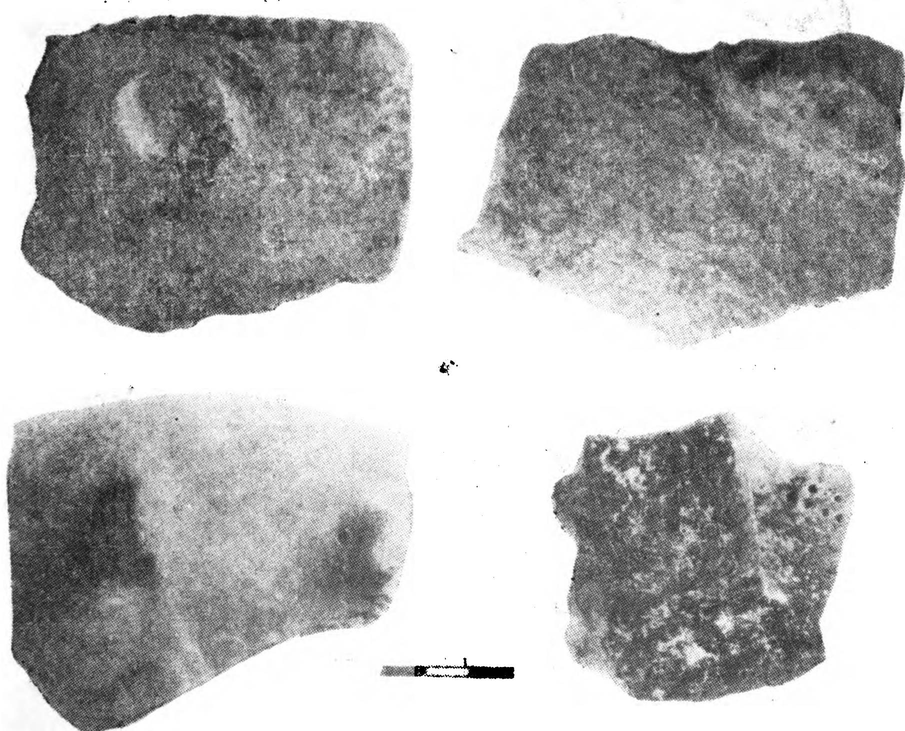
Обр. 3. Предмети от кости и кремък
Fig. 3. Objets en os et en silex

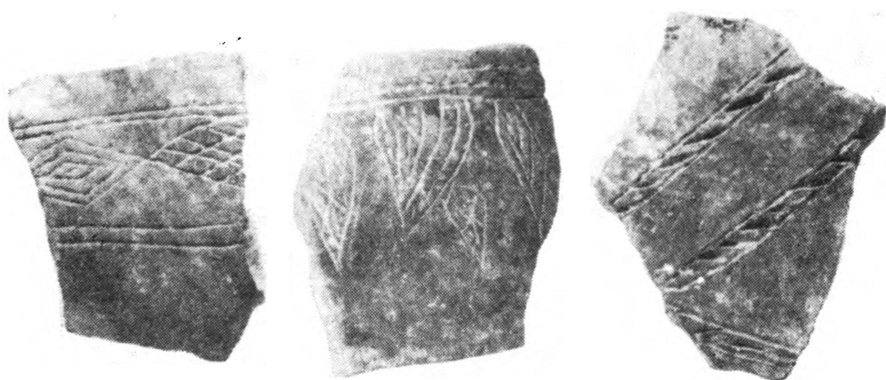
Обр. 4. Части от глинени съдове
Fig. 4. Pièces de vases en argile

Обр. 5. Части |от глинени съдове
Fig. 5. Plèces de vases en argile

Обр. 6. Части от глинени съдове
Fig. 6. Fragments de vasensenargile

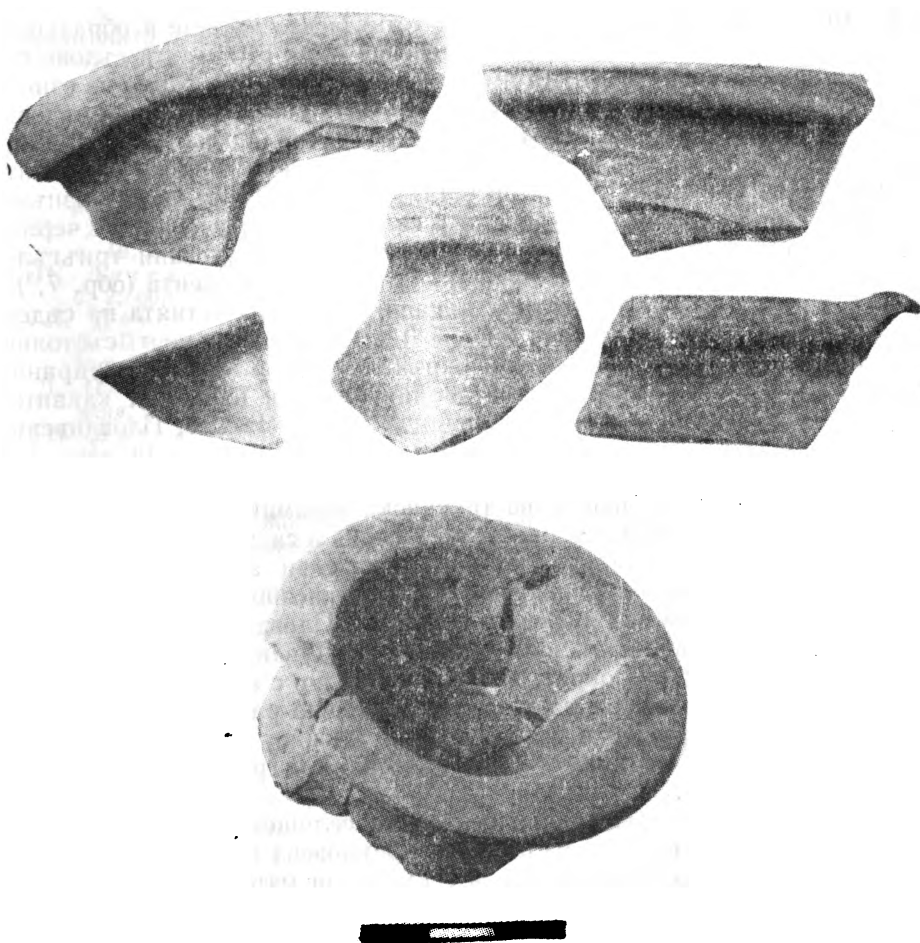

Обр. 7. Части от глинени съдове с украси
Fig. 7. Fragments de vases en argile avec ornements

Обр. 8. Части от глинени съдове с украси
Fig. 8. Fragments de vases en argile avec ornement

вете са с плоски или хлътнали дъна с прелези. Външните страни на някои от тях са рисувани с бяла боя. Орнаментът им е геометричен. Състои се от пресичащи се ленти, волути и други геометрични фигури (обр. 4,[1]). Заедно с тях се намират части от купи, кани и крушовидни глинени съдове, направени от непречистена глина. Те имат керемиденочервен цвят, плоски дъна и хоризонтални устия. Външните им стени са украсени с вдлъбнатини, направени с пръсти и острия, или с ръбов орнамент. Много от фрагментите са на съдове с плоски дъна, сферични тела и 4 пъпчести дръжки с отвесни дупки (обр. 4,[2]) за превързване с конци и пренасяне на съда от едно място на друго и къси и тесни шии. Едни от тях са украсени с плоски пъпки или имат канелюрена украса. Подобни съдове са открити в праисторическото селище при с. Мулдава, Пловдивски окръг,[2] селищната могила Банята при с. Капитан Димитриево, Пазарджишки окръг,[3] и другаде.

Обр. 9. Части от сиви тракийски глинени съдове
Iig. 9. Fragments de vases thraces en argile grise

Дъната на грубомоделираните и добре изпечени до червено глинени съдове са плоски. Едни от тях засичат стените на съда под тъп ъгъл, други са по-големи, отколкото повърхнината на съда в долния край, поради което отвън дъното на съда се свързва с околната му повърхнина посредством една моделирана с ръка извивка, а трети са с плоско одебелени до 3—4 см дъна и образуват ниски и плътни цилиндри.

В сметта на среднонеолитното селище се намериха кости от свини, сърни, елени, говеда и черупки от речни миди.

Останките от младохалщатското селище лежаха над чакълесто-песъчливия слой. В тях открихме каменен чук с дупка, направен от сива скала, част от бял каменен боздуган, на който е запазена част от дупката за дръжката, и фрагменти от черни и сиви тракийски глинени съдове. Черните глинени съдове са направени от непречистена глина, която има песъчинки. Те са с плоски дъна, биконични тела и хоризонтални или коси устия. Ония от тях, които имат дръжки, се извиват над устията на съдовете и образуват кръгло (обр. 5,[3]) или плоско напречно сечение (обр. 6,[4]) Други съдове са с пъпчести дръжки (обр. 6,[1],[3]) или имат по две дръжки във форма на езици без или с вдлъбвания с пръст на края (обр. 6,[2]), а някои разлати съдове са с хоризонтални дръжки, чиято форма е триъгълна или луновидна. Между тях има съдове без украса. Други са украсени с ръбов орнамент с вдлъбвания от външната страна на устията (обр. 5,[1]) или по най-изпъкналата част на телата им. Заедно с тях се намират фрагменти от черни глинени съдове, които са украсени с канелюри, защриховани триъгълници (обр. 7,[2]), квадрати и ромбове (обр. 7,[1]), вдлъбнати ленти (обр. 7,[3]), вдлъбнати с пръст, насечени с острия външни страни на устията на съдовете (обр. 8,[4]), дупки под устията (обр. 5,[2]) и щампов орнамент, състоящ се от вдлъбнати точки и центрирани окръжности (обр. 8,[1]), центрирани окръжности (обр. 8,[3]), единични или двойни меандри (обр. 8,[2]), каквито са открити в селищната могила Разкопаница при с. Маноле, Пловдивски окръг,[4] Пшеничево, Старозагорски окръг,[5] и другаде.

Другата категория фрагменти от глинени съдове от младохалщатското селище се отнасят към т. нар. сива тракийска керамика. Те са работени на грънчарско колело от фина пречистена глина и са добре излъскани и изпечени. Между тях се намират много части от сиви амфори с хлътнали дъна, две високи дръжки и разширени устия, отнасящи се към VI—V в. пр. н. е. (обр. 9). Такъв вид амфора е открита в Пловдив,[6] а части от подобни амфори са изкопани от землищата на с. Дуванли,[7] гр. Брезово,[8] гр. Раковски,[9] Пловдивски окръг, и другаде. Заедно с амфорите се откриват части от фино изработени на грънчарско колело разлати глинени съдове с хоризонтални дръжки и кани с високи дръжки, някои от които са украсени с вдлъбнати окръжности или излъскани с графит; отнасят се към V—IV в. пр. н. е.

Голяма част от северозападния сектор на селището не беше разрушена от селяните, тъй като се състоеше от обикновена пръст, разбъркана с чимове, копани от брега на реката, и с културни материали от среднонеолитното и халщатското селище. Това ни даде повод да го разкопаем и проучим. Оказа се, че има основа на надгробна могила, чиято пръст е взета от селището и брега на Селската река. Гробът бе изкопан в земята на дълбочина 40 см. Имаше дължина 2,50 м и ширина 1,40 м. Ориентиран е с дългата си страна от изток към запад. Кости от черепа на покойника

се намериха в западния край на гроба. Погребението било извършено чрез изгаряне над самия гроб. Големите му размери ни карат да допуснем, че в него са погребани двама души, но за това няма никакви доказателства. В гроба имаше пепел, въглени, останки от изгорели човешки кости, части от стъклен балсамарий, части от прогнил железен меч, гвоздеи и една червена еднофитилна глинена лампичка.

Тези данни, колкото и оскъдни да са, ще останат единствени за селищната Камшикова могила в м. Караорман при с. Калояново, на чието място е възникнало селище към края на средния неолит. Неговите паметници отговарят на тия от средненеолитното селище при с. Мулдава, Пловдивски окръг. Към края на тази възраст от неолита животът на хората в селището се прекратил вследствие наводнение на Селската река. Водите уталожват чакълесто-пясъчен слой над селището. Към VI в. пр. н. е. на неговото място възниква друго селище, което съществувало до началото на III в. пр. н. е., а в северозападния му сектор през късната античност е издигната тракийска надгробна могила.

ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

1. ГНМПл, I, 1948, с. 177, обр. 30; П. Детев — Праисторически селища в Пловдивски окръг, Археологически проучвания за историята на Пловдив и Пловдивския край, 1966, с. 32.
2. П. Детев — Праисторическото селище при село Мулдава, ГНМПл, VI, 1968, с. 19, обр. 11,[1] 23, 18,[1] 26 и 21[1].
3. П. Детев — Селищната могила Банята при Кап. Димириево, ГНМПл, II, 1950, с. 2, обр. 7, К.
4. П. Детев — Селищната могила Разкопаница, ИАИ, XVII, 1950, с. 171—190; P. Détév — Traces de la civillisation de Razkopanitza en Transylvanie, Apulum, VII, 1968, p. 78, fig. 28.
5. Д. П. Димитров — Троя VII B 2 и балканските тракийски и мизийски племена, Археология, 1968, кн. 4, с. 11, обр. 3 и 4.
6. П. Детев — Материали за праисторията на Пловдив, ГНМПл, III, 1959, с. 64, обр. 91 и 92.
7. Б. Филов — Надгробните могили при Дуванли в Пловдивско, 1934, с. 24, обр. 26[2].
8. Ив. Велков — Могилни гробни находки от Брезово, ИАИ, VIII, 1934, обр. 7.
9. П. Детев — Материали за праисторията на Тракия, ГНМПл, VI, 1968, обр. 15.[5,8,9]

LES FOUILLES DU TELL «KAMCHIKOVA MOGUILA» PRÈS DU VILLAGE DE KALOYANOVO

PÉTAR DÉTÉV

Résumé

Ai mois de novembre 1969, nous avons exécuté des fouilles de sauvetage du tell «Kamchikova moguila» près du'village de Kaloyanovo, dèp. de Plovdiv. Durant les fouilles on constata, qu'à cette place, près da la rive gauche da la rivière du village, un habitat a surgi vers la fin du néolithique moyen (fig. 1). II exista quelques siècles. Ceci est témoigné par les matériaux réprésentés sur les fig. 2 à 4. Ensuite l'habitat fut innondé par la rivirère du village ce qui causa son péril, au-dessus de lui se déposa une couche de gravier sablonneux.

Vers le VI siècle avant l'ére nouvelle, pour la seconde fois, un habitat surgit à cette même plase. On en a fouillé des piéces de monuments préhistoriques de l'époque hallstattienne tardive, quelques unes sont données sur les figures 5 à 9. Pendant l'antiquité tardive, dans la région nord-ouest de l'habitat, fut élevé un tumulus, dans lequel nous avons découvert un enterrement par crémation.